

lion tabt. Men hvad betyder det, naar vi se paa de enkelte Brug? Man kan vel regne, at ca. 700 Statshusmænd, om Aaret kunne blive etablerede for det Beløb, 4 Mill. Kr., som der er Tale om. Men hvis Staten nu skal tabe op imod 1 Mill. Kr. deraf, forekommer det mig, at Resultatet maa blive dette, at Staten i Gennemsnit paa hver Statshusmand vil tabe et Beløb af 13—1400 Kr., d. v. s. et Beløb, som er meget nær ved det dobbelte af det Beløb, som man kræver, den paagældende skal være i Besiddelse af.

Jeg henstiller til alvorlig Overvejelse — og det kunne vi gøre uden nogen som helst politiske Betragtninger —, om vi ikke derved ere komne ind paa en økonomisk Lovgivning, som er uforvarselig og i hvert Tilfælde kun kunde forsvares, hvis Anvendelsen af alle disse Penge virkelig førte til det Maal, de havde, nemlig at skabe Hjem paa Landet af den Natur, jeg før nævnede. Thi der opstaar jo ganske naturligt det Spørgsmaal: Var det ikke muligt ad anden Vej, hvis man overhovedet, hvad ikke tidligere var tilsigtet, skal have Statens direkte Støtte med som Gave, at man kunde opnaa langt bedre Resultat for det samme Beløb, ja, maaske endogsaa for et Beløb, der er meget mindre. Dertil kommer jo, at disse Statshusmandsbrug ingenlunde altid ere blevne givne til de mest værdige, til den Kategori af Mænd, som man havde tænkt sig, nemlig Landarbejdere, Karle o. s. v., som ere flittige, sparsommelige, ihærdige, som selv spare sig op det Beløb af 6—700 Kr., som kræves, for at Staten træder til. Ja, kunde man endda sikre sig, de selv havde sparet disse Penge sammen, var det godt, men i mange Tilfælde er det ikke saa, i mange Tilfælde er det saa, at de ikke have en Kapital selv, og Følgen deraf er, at de komme til at sidde saa haardt i det. (*Johannes Pedersen*: Det maa man ikke sige!) I mange Tilfælde er det saa, og derfor komme de til at sidde saa haardt i det, at de ikke kunne komme igennem, og det har ogsaa vist sig, at Statshusmandsbrugene hurtigt ere blevne Genstand for Salg, hvad slet ikke var Meningen. Jeg vilde være tilbøjelig til at anse det for at være det mest demokratiske, at man satte det Beløb, som de paagældende selv skulle have, højere op, thi derved betinger man i Virkeligheden de paagældendes fremtidige Lykke. Det er en falsk Demokratisme at stille for ringe Fordringer til, hvad de selv her skulle præstere.

Men saa kommer det Forhold til, at i Gennemsnit giver Staten dem i Virkeligheden en Gave, som er det dobbelte af det, de selv yde, og det Spørgsmaal opstaar: kan det ikke gøres paa forsvareligere, bedre Maade end her? Selvfølgelig er der i mange Tilfælde opnaaet fortræffelige Resultater, skabt lykkelige Hjem, men det skal ogsaa siges, at denne Sag har givet Anledning paa nogle Steder til ligefrem Svindel. Et Eksempel derpaa vil jeg nævne. En Ejendomshandler har i de gode Aar købt en Bondegaard i den Hensigt at sælge den enten hel eller delt, efter at han først har frasolgt en mindre og maaske uheldigt beliggende Del af denne Gaard. Nu ere Konjunkturerne for Ejendomme imidlertid dalet, og hvad bliver saa Følgen? Gaarden maa og skal sælges, og hvad gør Ejeren saa? Han skaffer sig nogle Stympere, som intet have og derfor heller intet have at miste. Han forsyner dem med de fornødne Penge, altsaa det lille Beløb, Staten kræver, han bygger selv, besejter selv, lader Folkene forskrive sig til ham med Hud og Haar, og meget andet have de heller ikke. Der indgives Ansøgning om Statslaan. Det bevilges, udbetales, og Gaarden er solgt. Et Par Aar efter maa saadan en Mand, som ofte ikke er i Besiddelse af Evner til at drive et saadant Statshusmandsbrug, forlade dette Brug. Men hvad er saa Resultatet blevet? Gaarden er solgt, Ejendomshandleren er reddet, men Staten kommer til at betale Gildet. Jeg tror ikke, at det egentlig er en produktiv Maade, alle disse Penge, her anvendes, blive anvendte paa. Det har, som sagt, i bestemte Tilfælde givet Anledning til en Svindel, og derfor beklager jeg ligesom andre ærede Talere, at der ikke er blevet nedsat, inden denne Rigsdags-samling slutter, en Kommission, som kan tage dette Spørgsmaal op til en virkelig grundig Drøftelse, ogsaa ud fra det Synspunkt, om det er en forsvarelig Anvendelse af Statens Penge, eller hvis Staten virkelig skal give Tilskud til den Bevægelse, det da ikke bedre kunde ske paa en anden, mere betryggende Maade.

Men jeg erkender, at saaledes som Forholdene i Øjeblikket ligge for, hvor der faktisk er givet Løfter og truffet Foranstaltninger, som have bundet Kommissionerne og derfor ogsaa Statskassen, er der i dette Øjeblik ikke andet for end at give denne Bevilling for indeværende Finansaar paa de 5 Mill. Kr., og for saa vidt agter jeg heller ikke at stemme imod, at dette sker.